

בס"ד, יום ראשון ה' אלול תשע"א

שם:

זמן:

מבחן שבועי מסכת חולין קבט – קלה (129)

א. (1) החותך כביצה בשר מאבר מן החי, האם צריך הוא הכשר משקין ושרץ כדי לטמא טומאת אוכלין (פרט), ומדוע? (2) מה דין טומאתה של קופת שאור שיחדה לשיובה, ומדוע? והאם יש להוכיח את דינה מהא דקודם שיחדה לשיובה היתה טעונה הכשר משקין, ומדוע? (3) לענין מה דנו בסוגיין לגבי בית שסיככו בזרעים? ומה הסיקו בדינו, ומדוע?

ב. (1) מה שיטתו וטעמו של רבי שמעון בענין טומאה באבר או בשר המדולדל בבהמה החיה? ומה היא שיטתו וטעמו באבר ובשר המדולדל כשמתה הבהמה? (2) מה דין אבר המדולדל באדם, ומדוע? ומה דינו כשנתלש, ומנין? ומה דינו כשמת האדם? (3) מה דין עצם כשעורה או כזית בשר הפורש מאבר מן החי או מן המת דאדם? וכיצד התבארו דברי רבי שמעון דמתניתין דמטהר?

ג. (1) האם זרוע לחיים וקיבה נוהגין אף במוקדשין, ומנין? ומה הוי אמונא בלאו האי ולפותא, ומדוע? וכיצד הדין בקדשים בעלי מומין (פרט), ומדוע? (2) האם יש חיוב בכורה בקדשים, ומדוע? וכיצד הדין בעלי מומים, ומדוע? והאם לאחר פדיונן הדין שונה, ומדוע? (3) האם פדינן קדשים בעלי מומים שמתו (פרט), ומדוע?

ד. 1) האם חולין חייבים בחזה ושוק, ומדוע? 2) המזיק מתנות כהונה או שאכלן, מה דינו בידי אדם ובידי שמים, ומדוע? 3) כיצד דרשו לקרא "זוה יהיה משפט הכהנים" ומה הטעם בהאי דינא? והאם בכל גווני נאמר האי דינא? 4) כיצד סברו להוכיח מההיא דבעל הבית העובר ממקום למקום דאוכל מתנות עניים להאי דינא דאוכל מתנות כהונה, ומה ההכרח דדווקא מהאי סברו להוכיח, וכיצד דחו להאי ראייה?

ה. 1) אנס בית המלך את גורנו, האם חייב ליתן המעשרות לכהן, ומדוע? 2) למאי נפקא מינה הא דאמרו "תשעה נכסי כהן" והאם יש עוד דהם "נכסי כהן", ואם יש אמאי לא מנאום? 3) מה הם המתנות דיש בכרם, ומניין? ומה הם המתנות שיש בשאר אילנות ובתבואה, ומניין? והאם יש בהו טובת הנאה לבעלים ומדוע?

ו. 1) האם יש טובת הנאה במעשר עני, ומניין? והאם העני גם חייב במעשר עני ובשאר המתנות, ומניין? 2) מה דין הלוי בראשית הגז וזרוע לחיים וקיבה? ומה דינו כשחטפו מלוי חבירו או מכהן, ומדוע? 3) מהו "דבר שאינו בקדושה" דנאמר עליו דאין מוציאין אותו מידי הלוי, ומדוע?

ז. 1) האם היכא דכתיב "כהן" הוי אף כהנת במשמע, ומניין? וכיצד הדין בכהנת לענין פדיון הבן ולענין זרוע לחיים וקיבה, ומדוע? והאם יש נפקא מינה בין כהנת הנשואה לישראל או פנויה? 2) מה דין הכוי והכלאיים לענין חיוב המתנות, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מדין הכוי לענין שותפות כהן עם ישראל, ומדוע? 3) בכור שהתערב בשאר בהמות של חולין, האם יש חיוב ליתן המתנות מזו התערובת, ומדוע?

ח. 1) האם אף כהן חייב במתנות (פרט), ומדוע? וכיצד הדין היכא דהכהן שוחט לאחר, ומניין? 2) כיצד עבדינן במי שאינו מפריש מתנותיו? 3) כיצד היא החלוקה של זרוע לחיים וקיבה, ומדוע? ובאיזה אופן הם נאכלים, ומדוע? 4) מה נאמר על האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה, ומדוע?

ט. 1) איזה כהן אינו מקבל מתנות, ומניין? 2) האם מותר ליטול המתנות בעל כורחו של בעל הבית? וכיצד הדין היכא דהבעל הבית אינו מעכב? והאם מותר לשאלם בפה, ומניין? והאם יש מצוה באכילתן, ומניין? 3) כיצד יעשה הכהן הרוצה לפרנס תלמידי חכמים, ומדוע מהני? והאם בכל גווני הותר לו לעשות הכי? 4) מה נאמר על השונה לתלמיד שאינו הגון?

י. 1) האם שותפות כהן או גוי פוטרת מן המתנות (פרט)? ואי נימא דשותפותם פוטרת, כיצד הדין היכא דהכהן אומר כולה שלי והראש שלך, ומדוע? 2) כיצד יש לנהוג היכא דהבהמה פטורה מן המתנות? והאם בכל גווני דפטורה מן המתנות בעינן למינהג הכי, ומדוע? 3) מה הם המתנות שנהגות בירושלים? ומדוע שייכי דוקא לירושלים?

יא. 1) כהן או ישראל שמכרו בהמתן לישראל ואמרו "חוץ מן המתנות", האם יש חיוב על הקונה ליתן המתנות, ומדוע? וכיצד הדין היכא דאמר "על מנת שהמתנות שלי", ומדוע? ומה דינו של המקח בכהאי גוונא, ומדוע? 2) המוכר לחבירו בני מעיים עם המתנות, ממי יתבע הכהן את המתנות, ומדוע? והאם יכול הלוקח ליטול את דמי המתנות מן המוכר, ומדוע? 3) כיצד הדין בחיטים הנמצאות בחורי הנמלים, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מדינם לשאר ספיקות במתנות כהונה, ומדוע?

יב. 1) כיצד יש לנהוג במתנות כהנים או מתנות עניים היכא דאין מצויים במקומו כהנים או עניים, ומדוע? 2) המפקיר כרמו ולמחר חזר וזכה בו, האם חייב הוא בתרומות ומעשרות או מתנות עניים, ומדוע? 3) מהיכן ועד היכן מקומם של "הזרוע" ו"הלחיים"? והאם מקום השחיטה גם כלול בלחיים? ומה דין עורם של הזרוע לחיים וקיבה? ומה ילפינן מיתורא ד"ה" דכתיב גבי לחיים וקיבה? 4) האם החיוב זרוע הוא של ימין או של שמאל, ומנלן?

יג. 1) באיזה מין נוהג ראשית הגז, ובכמה בהמות מחויב ליתן ראשית הגז, ומניין? 2) מה הוא האופן לדעת רבי מני בר פטיש דהוי סלקא דעתין לחייב ראשית הגז במוקדשין, ומדוע? ומדוע דווקא באופן זה? וכיצד הסיקו בדינו, ומדוע? והאם כולי עלמא מודו להאי דינא? 3) מה הוא האופן לדעת רבא דהוי סלקא דעתין לחייב ראשית הגז במוקדשין, ומדוע? וכיצד הסיקו בדינו, ומדוע?

יד. 1) האם שותפות עם הגוי פוטרת מתרומות או מראשית הגז, ומניין? והאם אפשר ללמוד ראשית הגז מתרומות ומעשרות, ומדוע? 2) האם שותפות ישראל פוטרת מתרומות ומעשרות ומראשית הגז, ומניין? 3) האם מאי דדרשינן מדכתיב "צאנך" גבי ראשית הגז, יש גם לדרוש מדכתיב "דגנך" גבי תרומה, ומדוע? 4) כיצד יש לנהוג בתבואה של שותפות ישראל עם גוי, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן חולין קבט קלה

א. (1) אמרינן בברייתא דהיכא דלא חישוב עליו בעודו מחובר, הרי טעון הכשר משקין ושרץ, כשאר אוכלין. אבל אם חישוב עליו בעודו מחובר, אינו טעון הכשר משקין ושרץ. ומסקינן דהיינו כרבי מאיר דאית ליה מגע בית הסתרים מטמא, ולדעת רבי אבא בר ממל, אף הכשר משקין לא בעי, ולדעת רבא הכשר משקין כן בעי, דרבי מאיר איירי דווקא היכא דלא בעי הכשר. וליכא למימר דכיון דטימא טומאה חמורה לאו דומיא דזרעים הוא ואינו צריך הכשר, דהא כשטימא טומאה חמורה מעשה עץ שימש.

(2) מסקינן דמקבלת טומאה מדאורייתא כשאר מושב הזב משום דבטלה מתורת אוכלין. ואף דמקבלת טומאה לא דיינין לה כסופה לטמא טומאה חמורה ולא נצריך בה הכשר, משום דהטומאה חמורה דידה לאו משום אוכל הוא, אלא משום מעשה עץ, והוא הדין זרעים דנאמר בהו דין הכשר, היכא דביטלן מתורת זרעים נמי מטמאין טומאה חמורה.

(3) דנו לענין להחשיבו כאוהל לטמא בבית המנוגע. ועוד פירש רש"י דאיירי לענין לבטלן מטומאת אוכלין משום דבטלו מתורת אוכלין. והסיקו דהיינו מדאורייתא משום דכששימש מעשה עץ שימש.

ב. (1) מסקינן דרבי שמעון מטהרם משום דאכתי מעורים הן בבהמה. וכשהבהמה מתה, לענין האבר וודאי דאף רבי שמעון מטמא ממה נפשך, או דמיתה עושה ניפול והוי אבר מן החי, או דאין מיתה עושה ניפול והוי אבר מן המת. ולענין בשר רבי שמעון מטהר ואפילו הוכשר, משום דהוי אוכל שאין אתה יכול להאכילו לאחרים משום דאסור אף לבן נח משום בשר מן החי.

(2) אבר המדולדל לכולי עלמא טהור, דהא "כי ימות" כתיב. ואם נתלש מן החי, כולי עלמא מודו דמטמא, וכתבו התוס' דשמא יש איזהו דרשא נומעיקרא כתבו דילפינן לה בבנין אב משרצים ונבילה]. ואבר מן המת, לדעת רבי אליעזר אינו מטמא, אלא אם כן יש בו כזית בשר דמטמא מדין בשר מן המת. ולדעת רבי יהושע כל שכן שמטמא.

(3) בעצם כשעורה הפורש מן האבר, לדעת רבי נחוניא הוא טמא, ולדעת רבי יהושע ורבי אליעזר אינו מטמא. וכזית בשר הפורש מן האבר, לדעת רבי אליעזר הוא טמא, ולדעת רבי יהושע ורבי נחוניא הוא טהור. ומה שאמרו במתניתין אאבר דרבי שמעון מטהר, או דקאי אאבר מן המת וסבר כרבי אליעזר דאבר מן המת כלל אינו מטמא. או דאיירי אעצם כשעורה וכזית בשר הפורש מן החי, דרבי מאיר סבר או עצם מטמא או בשר מטמא, ורבי שמעון סבר כרבי יהושע דתרווייהו טהורים בחי.

ג. (1) אינו נוהג במוקדשין, משום דכתיב במתנות "ואתן אותם". אבל בלאו האי ילפותא הוי ילפינן קל וחומר מחולין, דמה חולין שאינם חייבים בחזה ושוק חייבים במתנות, קדשים לא כל שכן, ואתי דווקא מתיישבים זכרים שאין בהם לא בכורה ולא ראשית הגז, ואף דיש בהו מעשר, סגי בהא דאף קדשים יש במינן חיוב מעשר. ובבעלי מומים מעיקרן איכא חיוב מתנות משום דהוי כמקדישם לדמיהם וכשנפדו הרי הם חולין גמורים. אבל אם קדם הקדישן למומן, ואפילו היה בהם מעיקרא מום עובר, דינם כפסולי המוקדשין דנאמר בהם "כצבי ואיל", ומשום הכי אין בהן בכורה דהא רק בשור ושה יש בכורה.

(2) אין חיוב בכורה בקדשים, משום דכתיב "בקרר וצאנך", ועוד דכתיב "תקדיש" יצא זה שכבר קדוש. ואף בבעלי מומים אין קדושה ואפילו קדם מום להקדש, משום דאף על קדושת דמים לא חלה קדושת בכורה. אמנם לאחר הפדיון הוי כחולין גמורים ויש בכורה, אבל אם הקדשו קדם למומו, אף אם יפדנו אינו חייב בכורה, דהא הוי כצבי ואיל ופטור מן הבכורה.

(3) אם קדם מום קבוע להקדישן נפדים, דשפיר יכול להאכילם לכלבים, וכן סבר האי תנא דקדשי בדק הבית לא בעי העמדה והערכה. אבל אם קדם הקדישן למומן, אין פודין אותם משום דאין פודין פסולי המוקדשין לאכילן לכלבים, ועוד דהרי בעינן העמדה והערכה.

ד. (1) חולין פטורים, ואף דאיכא למילף קל וחומר מקדשים, מכל מקום הא לא אפשר, דהרי בעינן תנופה לפני ה', ואי אפשר להכניסן ולהניפן משום חולין בעזרה.

(2) דעת רב חסדא שפטור. וללישנא קמא הוא משום דכתיב "זוה" דדווקא בעינייהו חייבים ליתנם, ואפילו בידי שמים אין חיוב. וללישנא בתרא הוא משום דהוי ממון שאין לו תובעין, ולהאי לישנא בידי שמים וודאי דיש חיוב.

(3) דרשו דמתנות כהונה מתחלקים דווקא על ידי דיינים, משום דכתיב בקרא "למען יחזקו בתורת ה'" ודרשינן דרק למחזיקים בתורת ה' יש חלק, וכתבו התוס' דהיינו דווקא אם יש כהן חבר, אבל בלאו הכי יכול ליתן אפילו לכהן עם הארץ. ועוד דרשו מינה דדווקא מתנות נאמר בהו משפט, אבל לא בחזה ושוק. ומסקינן דאתי כמאן דאמר קדשים שלא הורמו כמו דהורמו דמי, ואם הגיע ליד כהן בהמה במתנתיה הרי זכה במתנות ואי אפשר להוציא מידו, אבל חזה ושוק דזכי רחמנא לבית אב, מוציאין מידו.

(4) סברו להוכיח מהא דאמרו רבנן דפטור מלשלם משום דעני היה באותה שעה, משמע דאילו עשיר שאכל חיוב, ודחו דהוי מידת חסידות בעלמא. אבל אין לומר דמדחייב רבי אליעזר הוכיחו, דהא אדרבה איכא רבנן דלא כוותיה, ועוד, דהא עליה לא שייך הדחיה דמידת חסידות, דהרי תני ישלם, וכתבו התוס' דאף דישלם משמע נמי מידת חסידות, מכל מקום קשיא דלא מסתבר דאמידת חסידות יחלקו רבנן ורבי אליעזר.

ה. (1) אם לאונסו, פטור מן המתנות, דהא לא נהנה מהן כלל. ואם בחובו, חייב במתנות משום דמשתרשי ליה. וכתב רש"י דלאו להוציא בדיינים קאמר, אלא דאכתי לא נפטר מחיובו. ומהתוס' משמע דאף הכהן יכול לתובעו דדווקא באכילה דלא נהנה דהא היה יכול להתענות, אין הכהן יכול לתובעו, אבל היכא דנהנה יכול לתובעו.

(2) נפקא מינה דהוי ממון לקנות בהן עבדים וקרקות, ולפרוע בהן חובו וכתובת אשתו, ולקנות מהן בהמה טמאה וכן ספר תורה. ויש עוד מתנות כהונה, ולרש"י כולם בכלל. והתוס' כתבו דנקטו רק להנך דאסורים לזרים, או להנך דהם בני אכילה.

(3) בכרם יש פרט ועוללות כדכתיב להדיא בקרא, וכן פאה ושכחה, ושכחה ילפינן מדכתיב "לא תעולל אחריך", ופאה ילפינן אחריך אחריך מזית דכתיב ביה "לא תפאר אחריך" דאיירי בפאה. ובשאר אילנות יש שכחה ופאה, כדכתיב "לא תפאר אחריך" ואחריך היינו נמי שכחה. ובתבואה יש לקט שכחה ופאה כמבואר להדיא בקרא. ובכולהו אין טובת הנאה לבעלים, משום דכתיב בהו "תעזוב" או "יהיה" ומשמע בהויתן יהיו.

ו. (1) במעשר עני המתחלק בתוך הבית והיינו בימות הגשמים, יש לו טובת הנאה כדכתיב "ונתת ללוי". אבל אחר ימות הגשמים דכתיב ביה "מקצה שלש שנים והנחת", אין לו טובת הנאה. ואף העני חייב במתנות דהא כתיב "ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר" ודרשינן דאף העני והגר מוזהרים לא ללקט, וילפינן לגר מלגר אף לענין מעשר עני.

2) בראשית הגו לא מוציאים מלוי ללוי, אבל מוציאים מלוי לכהן, דהא מתנות כהונה הם. וזרוע לחיים וקיבה, מסקינן דתליא בפלוגתא לקמן אי לויים איקרו עם וחייבים במתנות ולהכי מוציאים מידם לכהן, או דלא איקרו עם ואין מוציאים מידן אף ליתן לכהן. נורב סבר דהוי ספיקא ונמי לא הוציא מידן].

3) אי נימא דלויים לא איקרו עם, איכא למימר דקאי אזרוע לחיים וקיבה, דאין מוציאים מידן. ואי נימא דאיקרו עם, צריך לומר דקאי אמעשר ראשון ולבתר דקנסינהו עזרא, דאף דלא יהבינן להו כל מקום אין מוציאים מידם.

ז. 1) דעת עולא דאף כהנת במשמע, דהרי גבי מנחת כהן דהדין הוא דרק כהן ולא כהנת, בני אהרון כתיב ביה. ורבא סבר דאתי למעט כהנת ומשום הכי מנחת כהנת נאכלת. ולענין מתנות, תנא דבי רבי ישמעאל סבר דאף דכהן אפילו כהנת משמע, מכל מקום ילמוד סתום מן המפורש במנחת כהן דכהן ולא כהנת. ובתוס' הסתפקו האם אף בכהנת פנויה נאמר האי דינא. ודעת תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב, דאף דכהן למעט כהנת משמע, מכל מקום תרי כהן כתיבי בפרשה ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דהוא הדין לכהנת. ומבואר בתוס' דלענין פדיון הבן לא אמרינן דאף כהנת במשמע. ונלכאורה היינו משום דדווקא במתנות איכא מיעוט אחר מיעוט לרבות].

2) רבנן חייבו בין בכוי ובין בכלאיים במתנות. ומסקינן דהיינו בצבי הבא על התיישה וסבירא ליה דשה ואפילו מקצת שה, ומעיקרא אמרינן דאין לחייבו אלא בחצי מתנות, דהא אי חוששין לזרע האב הרי פטור מן המתנות. ולבסוף מסקינן דרבנן ילפו מיתורא ד"אם שור אם שה" לחייבו בכלהו מתנות בין בכלאיים ובין בכוי. ודעת רבי אליעזר דפטור מן המתנות, משום דלדידיה בעינן כוליה שה. ואין ללמוד מהתם לשותפות עם כהן, משום דהכא כל צד שיות שבו מחייב, אבל שותפות כהן הרי איכא ריעותא בהאי צד שיות.

3) היכא דכולם של שוחט אחד, אם הבכור עדיין לא הגיע ליד כהן, הרי ממה נפשך חייב ליתן אחד לכהן משום בכורה. ואם איירי בבכור שקנאו ישראל מן הכהן, יכול לפטור עצמו מן המתנות דחד מינייהו ולומר דהוא הבכור שפטור מן המתנות. ואם כל בהמה שייכת לשוחט אחר, היכא דהתערב של כהן, יכול הכהן ליטול המתנות מכל אחד בטענה דממה נפשך או דהוא בכור וכולו שלו או דחייב במתנות, אבל אם הישראל קנאו מן הכהן, אינו חייב משום דכל אחד יכול לדחותו דמה ששחט הוא הבכור ואין בו חיוב מתנות.

ח. 1) כהן אינו חייב במתנות דהא כתיב "מאת העם". אבל השוחט לאחרים חייב דהרי כתיב "מאת זובחי הזבח" מכל מקום. וכתב רש"י דבכלל זובחי הזבח הוא כהן השוחט את שלו כדי למוכרם. ואמרינן בגמ' דכהן השוחט לאחרים עד שתים ושלש שבתות פטור, אבל מכאן להבא חייב, וכן אם קבע אמסחתא חייב מיד, והיינו משום דניכר שהוא מוכר ולא לצורך עצמו. והתוס' כתבו, דמדאורייתא אף במוכר לאחרים פטור, ומדרבנן חייבוהו משום דלא רצו שיבוא ישראל להשתתף עמו ולהפטר מן המתנות.

2) משמתינן ליה משום דהוי כמצות עשה. ואם היה בשמתא זמן רב (כב שנים), קנסינן ליה בלא התראה, ויש שקנסו כל הירך ויש שקנסו את גלימתו.

3) בבהמה קטנה שאיבריה קטנים, מחלקים הזרוע לאחר והקיבה לאחד והלחיים לשנים שנים, משום דכתיב "ונתן" ובעינן נתינה חשובה. ובשור גדול יכול לחלק הזרוע לעצם עצם [ועיין רש"י דמחלק כל עצם לשניים]. ונאכלים הם בדרך גדולה דכתיב "למשחה", והיינו כפי שאוהב. ואם שוה בעיניו צליה כבישול, עדיף טפי צלי בחרדל דהוא דרך גדולה.

4) נאמר עליו כאילו אוכל טבלים, וכתבו התוס' דילפינן נתינה נתינה מתרומה. אמנם מסקינן דלית הלכתא כוותיה.

ט. 1) כהן שאינו מודה בעבודה אינו חולק בקדשים, וילפינן לה מדכתיב "המקריב את דם השלמים לו תהיה למנה", ולא דווקא מודה בהקרבה דהיינו הולכה, אלא אף בשאר חמשה עשרה עבודות, דכתיב "מבני אהרון" וילפינן לכל עבודה דנאמר בה בני אהרון. ולרש"י איירי היכא דאומר דמשה בדאן מליבו. ולדעת רב חסדא אף כהן שאינו יודע לאכלן בגדולה, מסקינן דליתא מהאי ברייתא דאמר רב היכא דאינו מודה. ודעת רבי אבא אמר רב דאף אם אינו יודע באיסור החוטין שבלחי אין ליתן לו, ומסקינן דליתא דהא אם צולה הלחי מידב דייב, וכן אם חותך ומולח מהני.

2) בעל כורחו דבעל הבית אינו יכול להוציאו, דהא מסקינן דהוי ממון שאין לו תובעין. ואף בגוונא דהבעל הבית אינו מעכב אין לו ליטול, דהא כתיב "ונתן" ולא שיטול בעצמו. ואף אין לשואלם בפה, דהא עלה נעשנו בני שמואל הנביא. ויש מצוה באכילתן וכדאמר אביי דמריש היה חוטפם משום חביבות המצוה.

3) היכא דכל בני העיר רגילים ליתן לו דהוי מכרי כהונה, יכול לזכותם לתלמיד חכם אף קודם שהגיע לידו. אבל אם אינו דחוק אינו יכול לסמוך על האי תקנה, אלא רק לאחר שהגיע לידו יתנם לתלמיד חכם, וכן אסור לחכם להכריח הכהן ליתן לו המתנות קודם שהגיע לידו.

4) נאמר עליו המקרא "ומעדה בגד ביום קרה", ונפול בגיהנם, והוי כוורק אבן למרקוליס.

י. 1) שותפות גוי או כהן פוטרת מן המתנות, ובלבד שיהיה שותף עמו בכל הבהמה או באבר שבו יש את חיוב המתנות, כגון בראש כדי לפטור הלחיים, ואפילו יש לו רק אחד ממאה באבר זה. ומסקינן דכהן האומר לישראל הראש שלך וכולה שלי, דאף דעיקר הבהמה אצל הכהן, מכל מקום כיון דהמתנות ביד ישראל, הרי חייב ליתנם לכהן.

2) צריך לרשום על הבשר סימן להודיע דפטורה. והני מילי בשותפות עם הכהן, אבל בשותפות עם הגוי היכא דעומד על מקום הכסף, אינו צריך לרשום משום דידוע לעלמא דהוא שותף עמו, דאי לאו דהיה שותף עמו לא היה מאמינו לשמור כספו. ולתירוק נוסף בגמ' דווקא היכא דהגוי צועק תלינן שהוא שותף אף בלא סימן. וכן פסולי המוקדשין הנמכרים בבית, כגון בכור ומעשר, אין צריך לרשום עליהם, משום דהא גופא שנמכרים בבית הוא סימן להם דפסולי המוקדשים הם ולהכי אין בהן מתנות. אבל שאר פסולי המוקדשין דמשום הפסד הקודש נמכרים באיטליו, שפיר צריך לרשום סימן להודיע לרבים דפטורים הן מן המתנות.

3) המתנות הנהיגות בירושלים הם הבכור והביכורים, והמורם מן איל נזיר דהיינו זרוע חלה ורקיק, והמורם מן התודה דהיינו חזה ושוק וארבעה חלות, וכן המורם משאר קדשים קלים, דכל אלו מתחלקים ונאכלים דווקא בירושלים. וכן עורות הקדשי קדשים. ותמהו התוס' דלכאורה חלוקתן היתה בעזרה, דהא אסור להוציאן לאחר שחיטה.

יא. 1) כהן שמכר חוץ מן המתנות, הקונה פטור מן המתנות משום דשל כהן הן. אבל אם ישראל אמר חוץ מן המתנות, הרי על הלוקח ליתן המתנות לכהן, דהא לעולם הדין על הטבח והוא הרי הטבח. ואם הכהן אמר על מנת, אי נימא דעל מנת הוי תנאי, אין בדבריו כלום, דהא אינו יכול להתנות על דבר שאינו שלו. וכתבו התוס' דלכאורה המקח בטל, אלא אם כן התנו שהמקח יתקיים בכל גווני, אי נמי הוי מתנה על מה שכתוב בתורה והתנאי בטל והמקח קיים.

2) היכא דדהלוקח שקל הברש, כולי עלמא מודו דהדין רק עם הלוקח דהרי הוא גולן מעם הכהן. ויכול לחזור וליטול הדמים מן המוכר, דהא שילם לפי משקלו והמתנות בכלל. ואם המוכר שקל, לדעת רב למסקנת הגמ' יכול לתבוע בין מן המוכר ובין מן הלוקח, והיינו כרב חסדא דאמר גבי גול והאכיל דרצה מזה גובה רצה מזה גובה. ודעת רב אסי דאינו גובה אלא מן הלוקח משום דמתנות כהונה אינם נגולות והנגול נוטלן מהיכן שנמצאו. ואם מכרן שלא במשקל, אין הלוקח נוטל מעות המתנות מן המוכר, דהא מעולם לא התכוון למוכרם לו.

3) שלפני הקוצר הרי הן של בעל הבית, דהא אכתי אין שם לקט עליהם. אבל שלאחר הקוצר, לדעת רבנן העליונים של העניים דתלינן דמשל הלקט נטלו, אבל התחתונים של בעל הבית. ולדעת רבי מאיר אף התחתונים בכלל הספק, וספק מתנות עניים לחומרא, והיינו משום דכתיב "עני ורש הצדיק" ודרשינן צדק משלך ותן לו. והיינו דווקא התם דאיכא חזקת חיוב. אבל בספק מתנות כהונה היכא דלא היה חזקת חיוב, כגון בגר שנתגייר, היכא דהנידון הוא לענין ממון, אזלינן לקולא. אבל אם הנידון לענין איסורא, כגון בבכור דאיכא כרת בשחיטתו בחוץ, אזלינן לחומרא.

יב. 1) מסקינן דמתנות דכתיב בהו "נתינה" כגון תרומות ומעשרות וכן זרוע לחיים וקיבה, אפף אם אין כהן במקומו, יש לו לשומרם או לשמור דמיהם עד שימצא כהן. אבל לקט שכחה ופאה דכתיב בהו רק תעזוב, היכא דאין עניים אינו חייב לשומרם ואף לא להניחם, דהא כתיב "לעני ולגר" ולא לעורבים והעטלפים.

2) בתרומות ומעשרות פטור, דהא כתיב בהו קצירך וכרמך, לאפוקי של הפקר דאינו חייב. אבל לענין פרט ועוללות שכחה ופאה כיון דכתיב בכלהו תעזוב יתירא, ילפינן דאם חזר וזכה בהן, חייב לשיירן.

3) הזרוע היא מפרק של ארכובה הנמכרת עם הראש עד עצם הכתף. והלחיים הן מן הפרק של הצדעים עד פיקה של הגרגרת, והיינו בשיפויי כובע דהטבעת הגדולה. ולדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס דהוא מקום שחיטה, שפיר אשכחן מקום שחיטה בכלל הלחיים. ומבואר בסוגיין דאף העור בכלל. ומדכתיב "ה" גבי לחיים ילפינן לרבות צמר שבראש כבשים ושער שבזקן התיישים. ומדכתיב "ה" גבי קיבה ילפינן לרבות חלב שעל הקיבה, והחלב הקרוש שתוך הקיבה.

4) הזרוע היא של ימין, ולרבה הוא מדכתיב "הזרוע" והיינו המיוחדת דהיא הימין. ודורשי חמורות אמרו דכיון דזרוע היא על שם "ויקח רומח בידו" דפנחס, והיינו של ימין דדרך מלחמה בימין. ותנא מייתי לה מדכתיב גבי מורם מן הקדשים קלים "שוק הימין" וכתיב ביה "תתנו" לרבות זרוע דחולין דאף היא של ימין.

יג. 1) ראשית הגז נוהג רק ברחלות, דהא כתיב ביה "צאן" ואין עיזים בכלל. ולדעת בית שמאי בעינן לכל הפחות שני צאן, כדכתיב "יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן". ולדעת בית הלל בעינן חמש לכל הפחות, כדכתיב "חמש צאן עשויות". נולקמן קלו. איכא מאן דאמר דהוא בארבעה].

2) סלקא דעתין בגוונא דהקדיש בהמה לבדק הבית חוץ מגיוותיה וכחשה שתכחש על ידי גזיות צמרה, דכיון דהגיזה שלו יתחייב ליתן הראשית לכהן. ולמאן דאמר דקדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, איכא סלקא דעתין אף בהקדישה כולה, דהוי אמינא שיתחייב לפדותה וליתנה לכהן. ומסקינן דפטור משום דכתיב "צאן" למעט היכא דהצאן שייך להקדש. אבל בקדשי מזבח כלל לא סלקא דעתין לחיוב, דהא אינו יכול להקדיש מלבד הגיזה משום דקדושתה חמורה ומתפשטת מאיליה לכולה. וכתבו התוס' דרבה פליג אהאי דינא, ולשיטתו בכהאי גוונא דהגיזה שלו הרי חייב ליתן ראשיתה לכהן.

3) לדעת רבא איירי במקדיש רק את הגיזה, ואף דהצאן היא שלו וסלקא דעתין שיתחייב. קמשמע לן מתניתין דפטור משום דכתיב "גז צאנך תתן לו" יצא זה שמחוסר גזיזה פדיה ונתינה.

יד. 1) לדעת רבי אלעאי שותפות גוי פוטרת בתרומה, וילפינן לה מדכתיב "דגנך". וכן פוטרת בראשית הגז. ולביאור הראשון ילפינן לה מדגנך דכתיב ברישא דקרא, דאף דכתיב ביה ראשית לחודיה להפסיק הענין, מכל מקום כתיב "ו" והדר ערביה. ולביאור השני, כולה יליף מצאנך, דבעינן דווקא מיוחד לך לאפוקי שותפות בין גוי ובין ישראל. ולדעת רבנן, שותפות גוי פוטרת בראשית הגז כדכתיב "צאנך". ולענין שותפות גוי בתרומה, לתירוץ ראשון בגמ' אף רבנן מודו דילפינן מדגנך למעט שותפות גוי, אלא דלא ילפינן מינה אף לראשית הגז משום דראשית הפסיק. ולתירוץ שני, סבירא ליה לרבנן דשותפות גוי אינה פוטרת מתרומה, ודגנך למעט מירוח גוי או היכא דכולה של גוי.

2) לדעת רבי אלעאי, לענין ראשית הגז אף שותפות ישראל פוטרת. וילפינן לה מדכתיב "צאנך" [או משום דשותפות גוי ילפינן מדגנך, או דהאי קרא בין לשותפות ישראל ובין לשותפות גוי אתי, משום דבעינן מיוחד לך]. ולדעת רבנן, אין שותפות ישראל פוטרת, דשפיר קיינן ביה צאנך הואיל ואף הוא בר חיובא כמותך. ולענין תרומה, לדעת רבנן וודאי דאינה פוטרת. וסבר רבא דאף רבי אלעאי מודה דחייב, דהא כתיב "תרומתכם", אמנם לקמן מסקינן דאף בתרומה פטר לה רבי אלעאי דיליף נתינה נתינה מראשית הגז

3) מבואר בתירוץ השני בסוגיין, דצאנך למעט שותפות אתי, אבל דגנך אליבא דרבנן לאו למעט שותפות אתי. וכתב רש"י, דדגנך כיון דרכו להחלק במידה הרי הוא כחלוק ואין טעם למעט שותפות.

4) נחלקו רבי ורבן שמעון בן גמליאל אי יש ברירא ואמרינן דמה שביד ישראל חייב ומה שביד גוי פטור, או דאין ברירא והכל טבל וחולין מעורבין זה בזה. וכתב רש"י דלהאי גיסא תקנתם רק על ידי שפירש על שיעור הטבל ממקום אחר, או דיטול כנגד כל התבואה, דאיכא למימר דאף בהפרשתו חציו חייב וחציו פטור, ושפיר הוי הפרשה מן החייב על החייב.